

12. VEĽKONOČNÁ VIGÍLIA

Veľkonočná vigília je očakávaním Pánovho zmŕtvychvstania. Táto slávnosť nemá začínať pred západom slnka a má končiť pred svitaním v nedeľu. Táto noc sa pokladá za „**matku všetkých vigílií**“. V nej Cirkev bdie, očakáva Pánovo zmŕtvychvstanie. Už od začiatku Cirkev každý rok slávila Veľkú noc, ako slávnosť slávností, najmä nočnou vigíliou. Hebreji očakávali nočný prechod Pána, ktorý ich vyslobodil z faraónovho otroctva- predobraz budúcej pravej Kristovej noci, noci pravého oslobodenia, v ktorej „Kristus rozlámal okovy smrti a víťazne vstal z hrobu“. V 5.stor. slávili veľkonočnú vigíliu, ako to možno vidieť zo slov sv. Augustína: „Zmŕtvychvstalý, ktorému trochu dlhším bdením spievame, nám dá, že s ním budeme bez konca žiť a kraľovať“.

Slávnosť vigílie má 5 častí:

- obrad svetla
- liturgia slova
- liturgia krstu
- liturgia Eucharistie
- Eucharistická procesia

Celá vigília sa koná symbolickými úkonmi a obradmi, ktoré treba konať dôstojne a povznesene, aby každý mohol pochopiť ich význam vysvetľovaný modlitbami i povzbudeniami. Dobré je použiť aj komentáre, aby sa lepšie chápal zmysel všetkého.

Slávenie iba omše bez obradov Veľkonočnej vigílie nie je dovolené. Môže sa sláviť v kaplnkách a kostoloch, kde sa konali, či nekonali obrady zeleného štvrtku a veľkého piatku. Prikázané je však sláviť ju tam, kde je krstný prameň.

Meno **Bielej soboty** pochádza odtiaľ, že v tento deň bývali krstení dospelí a pritom na seba obliekali biele rúcho, znak čistoty, ktoré nosievali do „Bielej nedele“ (2. veľkonočná nedeľa).

1. Obrad svetla-

Pripomíname si, že Kristus je pre každého svetlom a oslobodzujúci od tmy a hriechu. S ním vychádzame z otroctva do slobody, zo smrti do života, z noci do dňa, z tmy do svetla. „Bedrá majte opásané a lampy zažaté...“ (Lk 12,35)

Na vhodnom mieste je pripravený oheň z dreva na požehnanie (oheň symbolizuje lásku a silu Ducha svätého, obraz Krista, Ducha- ohnivé jazyky...); plameň by mal byť taký, ktorý rozptýli tmu a osvetlí noc. Že je Kristus svetlom sveta naznačuje veľkonočná svieca- **paškál**, ktorá je z vosku, nie umelá. (Paškál sa rozsvetuje pri všetkých bohoslužbách veľkonočného obdobia a je umiestnený vedľa ambonu, miesta zvestovania, odkiaľ sa hlása Evanjelium- svetlo sveta. Po svätodušnej nedeli sa preniesie ku krstiteľnici. Ešte je jedno miesto, kde sa paškál prenáša a to je na pohrebe, pri rakve, kde naznačuje, že smrť je pre kresťana jeho pravou Veľkou nocou.) Po požehnaní ohňa, vryje do sviece kríž, nad kríž napíše grécke písmeno alfa, pod kríž omega a medzi ramená kríža vpiše číslice bežného roku, pričom hovorí: *Kristus je ten istý včera i dnes; On je počiatok a koniec; Alfa; i Omega; Pán časov; i večnosti; Jemu patrí sláva i moc; po všetky veky vekov. Amen.* Potom do sviece vsadí 5 hrudiek tymianu: *Pre svoje sväté; a oslávené rany; nech nás ochraňuje; a zachováva; Kristus, náš Pán. Amen.*

Procesiu, ktorou vchádzajú dnu sprevádza jediné svetlo veľkonočnej sviece. Ako synov Izraela viedol v noci ohnivý stĺp, kresťania kráčajú za zmŕtvychvstalým Kristom. Pri vstupe do chrámu 3x kňaz zaspieva: *Kristus svetlo sveta*, ľud odpovedá: *Bohu vdaka*. V kostole sa zažnú všetky svetlá okrem sviec na oltári. Po príchode k oltáru, kňaz postaví veľkonočnú sviecu na svietnik a pri ambone prednesie on, alebo diakon veľkonočný chválospev, ktorý ospevuje celé veľkonočné tajomstvo vložené do plánu spásy. Chválospev - **exultet** možno spievať v kratšom, alebo v dlhšom znení. Ak spieva spevák – laik, vynecháva sa pozdrav: Pán s vami.

2. Liturgia slova-

V tejto časti rozjímame o divoch, ktoré Pán konal od začiatku pre svoj ľud a prejavujeme dôveru v Božie Slovo. Čítania zo Svätého písma opisujú význačné udalosti dejín spásy. Máme rozjímať nad týmito udalosťami, k čomu nám pomáhajú žalmy, chvíľka ticha a modlitba. Obnovený obrad obsahuje **7 čítaní** zo **Starého zákona** prevzatých z najstaršej tradície východnej i západnej Cirkvi a **2 čítania** z **Nového zákona** (apoštola a evanjelia) Cirkev takto vysvetľuje Kristovo veľkonočné tajomstvo „počnúc od Mojžiša a všetkých prorokov.“ Aby sa zachoval pastoračný ráz Veľkonočnej vigílie, treba čítať všetky čítania. Ak si to pastoračné okolnosti vyžadujú, je potrebné čítať aspoň 3 čítania zo SZ (nikdy sa nesmie vynechať Ex 14 s chválospevom).

Po poslednom čítaní zo SZ sa zažnú sviece na oltári a spieva sa oslavná pieseň **Sláva Bohu na výsostiach**, pričom zvoní zvon. Nasledujú 2 čítania z NZ. Po prvom čítaní kňaz zaspieva slávnostné Aleluja., ľud opakuje. Celá liturgia slova vyvrcholí evanjeliom, ktoré zvestuje Pánovo zmŕtvychvstanie.

Aleluja- je staroliturgická pieseň veľkonočnej radosti. Od popolcovej stredy zamĺklo a teraz po dlhej prestávke zaznieva chrámom a bude sprevádzať oslavu Zmŕtvychvstalého. Je to hebrejské slovo a značí: **Chváľte Boha**. Je najstarším spevom radosti, najmä veľkonočnej, no sprevádza liturgiu po celý rok – okrem pôstneho obdobia – a vtlačá kresťanskému životu pečať veľkonočnej radosti.

3. Liturgia krstu-

Voda je plná tajomstiev. Čistá a prehľadná sa javí ako skromný živel, ktorý chce slúžiť, očisťovať, občerstviť; masy vody taja čosi tajomné v nedohľadných hĺbkach; vody valiace mohutnými prívalmi naznačujú silu Božej moci. A práve voda je hmotnou súčasťou sviatostného znaku prvej sviatosti., mocou Ducha Svätého je nositeľkou nového, božského života. (V krste sa rodia noví ľudia, znovuzrodení z vody a z Ducha Svätého.) A práve vo veľkonočnej vigílii, keď oslavujeme víťazné zavŕšenie vykupiteľskej obety, z ktorej vyprúdil nadprirodzený život, Cirkev svätí vodu, znak sviatostného zmŕtvychvstania a znovuzrodenia, očisťuje od hriechu a dáva nadprirodzený život. A tak ako prirodzená voda skrýva v sebe čaro krásy a moci, ešte viac krstná voda tají v sebe tajomstvá nadprirodzenej krásy a moci. (Ak sa koná krst, pripraví sa katechumeni), spievajú sa **litánie k všetkým svätým**. Po požehnaní vody nasleduje **obnova krstných sľubov**, ľud stojí so zažatými sviecami a kňaz ich pokropí vodou., Takto si pripomenú krst, ktorý prijali. Počas kropenia ľudí sa spieva pieseň Tiekla voda (Zrel som vodu). (Pri obnove krstných sľubov možno získať úplné odpustky. Krédo sa vynechá a nasledujú spoločné modlitby veriacich.

4. Liturgia Eucharistie-

Odporúča sa, aby chlieb a víno priniesli k oltáru novopokrstení. Modlitba nad obetnými darmi spája prvú veľkonočnú omšu s vykupiteľskou obetou. **Prefácia-** je víťazoslávnym spevom vďaka za vykúpenia. Všetci sme pozvaní na hostinu, ktorú nám pripravil Pána Ježiš svojou smrťou a zmŕtvychvstaním. Po prijímaní modlitba tvorí prosebný doslov k prvej veľkonočnej omši a používa sa vždy vo veľkonočnom období, keď sa udeľuje prijímanie mimo omše. Veľkonočná aklamácia Aleluja sa druhýkrát pripája k omšovej formuly prepustenia (Idte v mene Božom, aleluja, aleluja...)

5. Eucharistická procesia na oslavu vzkrieseného Pána

Procesia na oslavu Vzkrieseného je slávnostným zvestovaním Kristovho zmŕtvychvstania a výzvou celému stvoreniu aby sa pripojilo k triumfu Víťaza nad smrťou. V omši sa konsekruje aj veľká hostia do monštrancie. Po modlitbe po prijímaní kňaz incenzuje sviatosť a zaspieva: *Vstal som zmŕtvych*. Ľud: *A som Otče stále s Tebou, aleluja. Kládies na mňa svoju ruku, aleluja. Obdivuhodná je pre mňa tvoja múdrosť, aleluja. Aleluja, aleluja*. Potom: *Pokoj vám, ja som to, aleluja*. Ľud: *Nebojte sa, aleluja* 3x. Počas sprievodu sa spieva pieseň: *Pán Ježiš Kristus vstal zmŕtvych...* Na čele procesie sa nesie kríž, socha zmŕtvychvstalého, turifer incenzuje sviatosť, zvoní zvon... Pri návrate sa spieva *Teba Bože chválime* a po krátkej modlitbe *Tantum ergo*. Po požehnaní je vhodné zaspievať antifónu *Christus vincit* a na zakončenie slávnosti sa spieva mariánska antifóna: *Raduj sa nebies Kráľovná...*

Na Veľkonočné sviatky býva zvykom, že sa požehnáva jedlo pri eucharistickej modlitbe, po kázni, po bohoslužbe slova, pred záverečným požehnaním, alebo po skončení obradov na veľkonočnú vigíliu, alebo pri nedeľnej svätej omši. Stará disciplína vyžadovala odopretie si nielen mäsa, ale aj vajca, syra. Tieto odriekané jedlá sa pri prvom domácom jedle žehnali. Veľkonočný baránok, chlieb, šunka, vajíčko, mlieko, med... sú znamením veľkonočného víťazstva Kristovho. Požehnanie jedál vyjadruje chválu Bohu i vzťah k svetu- naznačuje, že **užívanie sveta má pomôcť nachádzať cestu k Bohu**. Modlitba požehnaní je zvlášť krásna: *Pane, Ty si sa po svojom zmŕtvychvstaní ukázal svojim učeníkom a jedol si s nimi. Ty si nás pozval k svojmu stolu a s nami si slávil veľkonočnú hostinu. Požehnaj toto jedlo a zasadni s nami k veľkonočnej hostine v našich domovoch. Kiežby rástla naša vzájomná láska a veľkonočná radosť a raz zasadli všetci spolu k stolu Tvojej večnej veľkonočnej hostiny.*“

Ako súvisí veľkonočné vajíčko a veľkonočný zajac s kresťanstvom? Vajíčko je symbol života. V stredoeurópskych krajinách slúžili na splácanie nájmu, vyberali sa ako dávka pre kostolníka a miništrantov, zdobili sa farbou ako sviatočný dar, často kresťanskými motívmi. Škrupina vajíčka sa podobá hrobovému kameňu, ktorý Spasiteľ odvalil, ako sa prekláňa kuriatko, aby začalo žiť. Veľkonočný zajac je symbol zmŕtvychvstania, lebo podľa ľudovej viery, zajac nikdy nespí- nemá očné viečka a tak sa zdá, že v spánku obracia oči hore. A tak nespíme a radujeme sa z osláveného víťazného Krista, ALELUJA!